

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چهل
روش تدریس
معلم محور

ماهلین
انتشارات

نویسندگان :

پارسا جمالی

حدیثه شعبانی

سرشناسه : شعبانی ، حدیث ۱۳۸۱

عنوان و نام پدیدآوردگان: چهل روش تدریس معلم محور/ نویسندگان پارسا جمالی، حدیثه شعبانی ؛ مدیر تألیف فهیمه رئیسی ؛ ویراستار علمی سیده شهلا حاتمی.

مشخصات نشر: تهران: ماهلین ، ۱۴۰۳

مشخصات ظاهری: ۹۳ ص

شابک: ۰-۶-۹۱۵۸۷-۶۲۲-۹۷۸ : ۱۴۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۹۳

موضوع: تدریس اثربخش

Effective teaching

تدریس -- روششناسی

Teaching -- Methodology

یادگیری فعال

Active learning

شناسه افزوده: جمالی، پارسا، ۱۳۸۰

شناسه افزوده: رئیسی، فهیمه، ۱۳۶۸

شناسه افزوده: حاتمی، شهلا، ۱۳۶۹- ، ویراستار

رده بندی کنگره: ۱۰۲۵ LB / ۳

رده بندی دیویی: ۳۷۱ / ۱۰۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۶۵۴۰۴۴

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

ناشر: ماهلین

عنوان کتاب: چهل روش تدریس معلم محور

مؤلفین: پارسا جمالی ، حدیثه شعبانی

مدیر تألیف: فهیمه رئیسی

صفحه آرا: سورنا شهرکی

ویراستار علمی: سیده شهلا حاتمی

گرافیک: ریحانه پیران

چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

مقدمه ناشر

انتشارات
ماه‌لین

سلام به روی ماهتون... 🌙

صدای من رو از آسمان نشر ایران می‌شنوید ، از ماهلین...
از ماهی که هدفش نوری نو برای توسعه ی دبیر هست ✨
ماهلین میگه...

ناشنوا باش، وقتی همه از محال بودن آرزوهایت سخن می‌گویند...

داستان روباه و آهو را که شنیده اید؟ وقتی هر دو در چاله افتاده بودند و روباه به علت اینکه اطرافیان می‌گفتند نمی‌توانی از آن بیرون بیایی همان جا ماند و جان خود را از دست داد و آهوایی که ناشنوا بود، نمی‌توانی های دیگران را نشنید و در نهایت جان خود را نجات داد. اوضاع زندگی ما هم همین طور است. وقتی با نمی‌توانی های دیگران کنار بیایی، مسلماً موفقیت را از همیشه به خودت نزدیک تر خواهی دید.

وای بر من اگر قدر ندانم! اگه خواستی با ماهلین در ارتباط باشی و ستاره پر نور ما باشی

شماره تماس

📞 ۰۹۱۲۴۴۹۰۶۲۵

☎ ۰۲۱۶۶۰۹۱۲۴۱

آدرس پیج و کانال تلگرام

📷 📩 Mahlin_books

فهمه
fahimeh

فهمه رئیسی

🌟📖 ماهلین | ماه آسمان نشر ایران

مقدمه مؤلف

"۴۰ روش تدریس معلم محور":

در دنیای پویای آموزش و پرورش، معلمان نقش کلیدی‌ای در هدایت و پرورش نسل‌های آینده ایفا می‌کنند. روش‌های تدریس، ابزارهای قدرتمندی در دست‌ان معلمان هستند که می‌توانند از طریق آن‌ها، دانش، مهارت و نگرش‌های لازم را به دانش‌آموزان منتقل کنند. کتاب "۴۰ روش تدریس معلم محور" به عنوان راهنمایی جامع و کاربردی برای معلمان در سطوح مختلف تحصیلی، تدوین شده است. این کتاب با ارائه ۴۰ روش تدریس متنوع و اثربخش، به معلمان کمک می‌کند تا با انتخاب روش مناسب، فرایند یادگیری را برای دانش‌آموزان خود جذاب‌تر، عمیق‌تر و مؤثرتر سازند. با مطالعه این کتاب، گامی مهم در جهت ارتقای کیفیت آموزش و پرورش و شکوفایی استعدادهای دانش‌آموزان خود بردارید. موفق و پیروز باشید.

ماهلین
انتشارات

تقدیم به عشق ابدیم، همسرم (حدیثه)

از آن روزی که شور و اشتیاق تو را به معلمی در چشمانت دیدم، می‌دانستم که قلبت سرشار از عشق به تعلیم و تربیت نسل‌های آینده است. معلمی، شغلی والا و رسالتی خطیر است که نیازمند صبر، عشق و فداکاری است. تو با تعهد و دلسوزی خود، این مسیر پرفراز و نشیب را با عزمی راسخ، طی می‌کنی و نوری از دانش و معرفت را به تاریکی جهل می‌تابانی. این کتاب "۴۰ روش تدریس معلم محور" را به عنوان هدیه‌ای کوچک، تقدیم به تو می‌کنم.

دوستدارت

همسرت

۱۴۰۳/۲/۲۵

ماه‌لین
انتشارات

فهرست

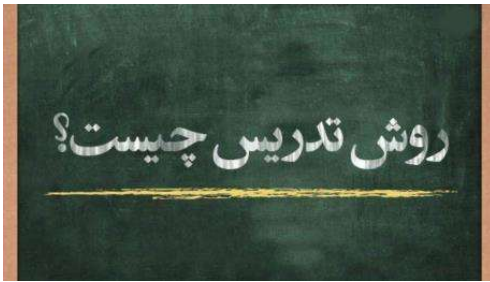
- تدریس چیست؟ ۸
- چهل روش تدریس معلم محور** ۱۱
- ۱) روش تدریس سخنرانی ۱۱
- ۲) پرسش و پاسخ، روشی سنتی برای سنجش فهم و ایجاد تعامل ۱۴
- ۳) بحث گروهی، روشی فعال و تعاملی برای یادگیری عمیق‌تر ۱۶
- ۴) حل مسئله، روشی فعال و جذاب برای یادگیری ۱۸
- ۵) مطالعه موردی، دریچه‌ای به سوی دنیای واقعی و درک عمیق‌تر مفاهیم ۲۰
- ۶) نمایش، روشی خلاقانه و جذاب برای یادگیری ۲۲
- ۷) تور میدانی، سفری به دنیای واقعی برای درک عمیق‌تر مفاهیم ۲۴
- ۸) آزمایش، سفری به دنیای علم برای کسب دانش تجربی ۲۶
- ۹) پروژه: سفری به دنیای دانش و خلاقیت ۲۸
- ۱۰) ارائه: به اشتراک گذاشتن دانش و خلاقیت با دیگران ۳۱
- ۱۱) تظاهرات ۳۳
- ۱۲) مصاحبه: گفتگوی رو در رو برای یادگیری و کاوش ۳۵
- ۱۳) طوفان فکری، بارش ایده‌ها و راه‌حل‌های خلاقانه ۳۷
- ۱۴) نقش‌آفرینی: درک مفاهیم از طریق تجربه عملی ۳۹
- ۱۵) بازی‌های آموزشی، یادگیری از طریق سرگرمی ۴۱
- ۱۶) یادگیری همیاری، یادگیری عمیق‌تر از طریق همکاری ۴۳
- ۱۷) یادگیری مبتنی بر پرسش، جرقه‌ای برای تفکر انتقادی و خلاقیت ۴۵
- ۱۸) یادگیری تجربی، یادگیری از طریق عمل و تجربه ۴۷
- ۱۹) یادگیری از طریق رقص، حرکات موزون برای یادگیری ۴۹
- ۲۰) یادگیری خودگردان، هدایت یادگیری توسط خود دانش‌آموز ۵۱
- ۲۱) استفاده از فناوری در آموزش، گامی نو در دنیای یادگیری ۵۳
- ۲۲) ارزشیابی مستمر، گامی در جهت یادگیری عمیق‌تر ۵۵
- ۲۳) ارزشیابی خود، گامی در جهت استقلال در یادگیری ۵۷
- ۲۴) استفاده از مواد کمک آموزشی، گامی در جهت تنوع و جذابیت در یادگیری ۵۹
- ۲۵) ایجاد انگیزه، گامی در جهت شور و اشتیاق برای یادگیری ۶۱
- ۲۶) مدیریت زمان در کلاس درس، گامی در جهت ارتقای کارایی و اثر بخشی تدریس ۶۳
- ۲۷) ایجاد محیط یادگیری مناسب، گامی در جهت شکوفایی یادگیری ۶۵
- ۲۸) شناخت سبک‌های یادگیری، کلید تدریس مؤثر در روش معلم‌محور ۶۷

- ۲۹) ایجاد ارتباط با دانش‌آموزان، عنصری کلیدی برای تعامل و انگیزش در روش تدریس معلم‌محور ۶۹
- ۳۰) توجه به تفاوت‌های فردی در روش تدریس معلم‌محور، رویکردی ضروری برای یادگیری مؤثر ۷۱
- ۳۱) استفاده از طنز و شوخ‌طبعی در کلاس درس، ارتقای شادابی و اثربخشی یادگیری ۷۳
- ۳۲) قصه‌گویی، گامی در جهت آموزش خلاق و جذاب ۷۵
- ۳۳) نواهای یادگیری، استفاده از موسیقی برای خلق تجربه‌ای جذاب و اثربخش در کلاس درس ۷۷
- ۳۴) قلم موی جادو: استفاده از هنر برای خلق تجربه‌ای پویا و خلاق در کلاس درس ۷۹
- ۳۵) سرود دانش: شعر، ابزاری برای آموزش مفاهیم و شکوفایی خلاقیت ۸۱
- ۳۶) هنر فشرده‌سازی، خلاصه‌نویسی، ابزاری برای تقویت مهارت‌های یادگیری و تفکر ۸۳
- ۳۷) هنر ثبت اندیشه، یادداشت‌برداری، ابزاری برای نظم‌دهی افکار و تقویت یادگیری ۸۵
- ۳۸) نقشه‌برداری ذهنی، سازماندهی افکار و مفاهیم با تصاویری خلاقانه ۸۷
- ۳۹) یادگیری جنبشی، حرکت به سوی یادگیری عمیق‌تر ۸۹
- ۴۰) غرق شدن در دانش، یادگیری صریح، کلید انتقال مستقیم اطلاعات ۹۱
- منابع ۹۳

تدریس چیست؟

تدریس، تنها فعالیت معلم در کلاس درس نیست بلکه فعالیتی دو جانبه از طرف معلم و دانش‌آموزان می‌باشد که در جریان آن بین دانش‌آموزان با یکدیگر و معلم تعامل وجود دارد. روش تدریس را می‌توان به دو عمده تقسیم کرد: روش‌های تدریس

فعال و روش‌های تدریس غیر فعال یا سنتی (تنجیتانونت، ۲۰۱۱).

در روش تدریس غیر فعال فقط معلم نقش فعالی را در جریان تدریس به عهده دارد و مطالبی را که از قبل تعیین شده است به‌طور شفاهی در کلاس بیان می‌کند و دانش‌آموزان در این میان واکنش چندانی از خود نشان نمی‌دهند؛ به عبارت دیگر کودک برای مدرسه است نه مدرسه برای کودک. تدریس سنتی تنها وظیفه خود را این می‌داند که حافظه کودک را از معلومات انباشته سازد. آن را به زیور علم بیاراید و با افکار بزرگ زینت بخشد (پارکر، ۲۰۰۸).

بنابراین خلاقیت فقط جای اندکی در آموزش سنتی دارد زیرا در آموزش سنتی کسب مهارت خواندن و نوشتن مهم است و ارائه مفاهیم به صورت شفاهی از طرف معلم و تکرار و حفظ کردن و پس دادن مطالب توسط شاگردان انجام می‌شود.

بدین ترتیب ذهن شاگردان با جزئیات شتاب زده و نامربوط انباشته می‌شود و آن‌ها از یادگیری مطالب مهم درسی و قابل فهم محروم می‌گردند و تلاشی برای پاسخ‌های چالش‌انگیز وجود ندارد (دیونو، ۱۹۸۶).

شیوه‌های آموزش سنتی، دانش‌آموزان را با روش‌های شناختی که مرتبط با دنیای فردا است همراه نمی‌کند و چنین تدریس نامناسبی همراه با عدم طرح موضوعات بحث برانگیز محیط آموزشی ملالت‌آوری را ایجاد می‌کند. در نتیجه باعث عدم کنجکاوی و سوال و مشارکت از جانب کودک می‌شود. برای پر کردن این شکاف و فقدان می‌توان با روش‌های فعال و پویا مانع از کسب این دیدگاه سطحی نگر شد (سولهو و همکاران، ۲۰۰۶).

در مقابل روش تدریس سنتی، روش‌های دیگری وجود دارد که در آن‌ها بر خلاف روش تدریس غیر فعال دانش‌آموزان بیشتر فعالیت دارند و قسمت اعظم کار آموزش و تدریس به عهده دانش‌آموزان می‌باشد. در واقع یک تعامل دو طرفه بین دانش‌آموزان و معلم و دانش‌آموزان با یکدیگر وجود دارد. در این روش پیشنهاد می‌کنند که از وسعت برنامه کاسته شود و کیفیت برنامه مورد اهمیت باشد؛ زیرا

ثابت شده است معارفی که طی تفحصات و پژوهش‌های آزادانه مشخص بدست می‌آید، بهتر در ذهن باقی می‌ماند و به شاگرد فرصت می‌دهد به کسب روش‌هایی نائل آید که در تمام دوره زندگی مورد استفاده قرار گیرد و بطور مداوم دامنه کنجکاوی او را توسعه می‌دهد و دانش‌آموز یاد می‌گیرد چگونه عقل خود را شخصاً به کار اندازد و بدین ترتیب آزادانه مفاهیم و تصورات خود را بنا می‌کند. بنابراین استفاده از روش فعال در ارائه درس نه تنها دانش‌آموزان را بر سر شوق و ذوق آورده و انگیزه یادگیری را در آنان تقویت می‌کند بلکه معلم را در تبدیل محیط کلاس به جامعه‌ای کوچک و دلپذیر قادر می‌سازد.

در نتیجه ایجاد و پیشرفت چنین محیط‌هایی است که حس کنجکاوی دانش‌آموزان برانگیخته می‌شوند (موریس و همکاران، ۲۰۱۱). یکی از راهبردهایی که معلم با روش فعال در هنگام تدریس انجام می‌دهد استفاده از تمایلات و کنجکاوی طبیعی کودک در حل مساله و بیان مسائل به صورت حیرت آمیز است. این روش یادگیری و روش‌های علمی دیگر که بر اساس ساختار طبیعی کودک بنا گردیده مهارت‌های روش تحقیق را به وی می‌آموزد تا در کودک فهم عمیقی از مهارت‌ها و راهبردهای علمی رشد پیدا کند (بوگنر و همکاران، ۲۰۰۹).

معلمان باید متوجه این نکته باشند یادگیری واقعی صرفاً بخاطر سپردن مطالب نیست. یادگیری واقعی زمانی اتفاق می‌افتد که دانش‌آموز باید در ارتباط موضوع درسی مواد و ابزار قابل لمس داشته باشد و بتواند مطالب را در عمل نیز ببیند و آن‌ها را تجزیه و تحلیل کند در این صورت کودک مطالب را بهتر فرا می‌گیرد و انگیزه و کنجکاوی او تحریک می‌شود (هونگیس و همکاران، ۲۰۰۹).

بنابراین معلم باید برای برانگیختن فعالیت‌های مورد نظر خود از رغبت‌های طبیعی دانش‌آموزان استفاده کند و آن‌ها را وادار نماید تا از روی رغبت و علاقه فعالیت نمایند و خلاقیت آن‌ها را پرورش و شکوفا سازد. تحقیقی توسط رمی و پیپر (۱۹۷۴) سولیوان (۱۹۷۴) انجام شد محور آن‌ها مقایسه کلاس‌های پویا با باز با کلاس‌های سنتی بوده است. فضای کلاس‌های باز یا پویا برای رشد شرایط پژوهش کنجکاوی دستکاری خود فرمانی و یادگیری مناسب بود (مرادی نژاد، ۱۳۸۹).

اما کلاس‌های سنتی در امتحان گرفتن درجه بندی تدریس مقتدرانه با سختگیری دنبال می‌شد و تغییر کمی در برنامه آموزشی خود ایجاد می‌کردند. همچنین سولیوان (۱۹۷۴) دریافت، بچه‌ها در کلاس باز در مقایسه با بچه‌های کلاس‌های سنتی نمره معنادار و بهتری در ۲ از ۴ تست کلیفورد به دست می‌آورند (داو و همکاران، ۲۰۱۱).

فراهم آوردن زمینه‌ها و شرایطی که به تقویت تفکر خلاق در مدارس منجر شود دامنه وسیعی دارد که از تغییر در نگرش‌ها تا روش‌های تدریس امتداد می‌یابد. در تحقیقی که ارتباط متقابل بین معلم و خود کارآمدی معلمان مورد ارزیابی قرار گرفته‌است، نشان داده شد نوع نگرش معلم به درس تعیین کننده سطح موفقیت آنان در تدریس آن درس می‌باشد. علاقه‌مندی و عدم علاقه‌مندی آنان به درس تاثیر مستقیم در نحوه آموزش آنان دارد و باعث ایجاد رفتارهای خود مدارانه یا شرکت دادن دانش آموزان در امر تدریس، تحقیق و آزمایش است و نتیجه آن رشد یا کاهش خلاقیت در کودکان می‌باشد (پارکر، ۲۰۰۸).

چامبرز (۱۹۷۳) در مطالعه‌ای از ۶۷۱ معلم تاثیرات منفی و مثبت آن‌ها را بر روی خلاقیت دانش آموزان مورد بررسی قرار داد. بررسی پاسخ‌ها نشان می‌داد معلم‌هایی که موجب رشد خلاقیت در دانش‌آموزان هستند، در مدیریت و هدایت کلاس به روش‌های غیر رسمی گرایش دارند. آن‌ها به دانش‌آموزان اجازه می‌دهند موضوعاتی را که می‌خواهند انتخاب کنند، پذیرای دیدگاه‌های غیر معمول آن‌ها هستند، به خلاقیت پاداش داده، در بیرون از کلاس با دانش‌آموزان در تعامل هستند و تشویق استقلال دانش‌آموزان و عملکرد مثبت آن‌ها را به عنوان نقش موثر الگوی خلاقیت می‌دانند. در مقابل رفتارهای متضاد که باعث کاهش خلاقیت می‌شود، عبارتند از: دلسرد کردن عقاید دانش‌آموزان، تاکید بر تکرار یادگیری، ناامنی، سختگیری و اعمال روش‌های سنتی که موجب تقلیل خلاقیت می‌شوند. به‌طور کلی در مطالعات متعددی که در زمینه کارایی روش‌های تدریس فعال صورت گرفته است، مطلوب بودن این روش‌ها را نسبت به روش‌های تدریس غیر فعال نشان می‌دهد. در مطالعه‌ای کیفیت یادگیری به روش‌های سخنرانی تمرین و تکرار پرسش و پاسخ نمایش و.. بررسی شده‌است؛ نتیجه نشان داده‌است که کیفیت یادگیری در روش‌هایی که همراه با فعالیت بیشتر دانش‌آموزان باشد، به رشد خلاقیت بیشتری می‌انجامد (تنجیتانونت، ۲۰۱۱).

شایان ذکر است یادگیری فعال در مقایسه با یادگیری نافع موجب می‌شود ارتباط‌های بیشتری برای یادگیرنده ایجاد شود.

چهل روش تدریس معلم محور

۱) روش تدریس سخنرانی

سخنرانی یکی از قدیمی‌ترین و رایج‌ترین روش‌های تدریس است که در آن معلم به ارائه مطالب آموزشی به صورت شفاهی می‌پردازد و دانش‌آموزان به‌طور فعال به صحبت‌ها گوش داده و یادداشت‌برداری می‌کنند. این روش جزو روش‌های معلم محور محسوب می‌شود و نقش اصلی را در فرایند یادگیری به عهده معلم می‌گذارد.

مراحل اجرای سخنرانی:

آمادگی:

- ❖ انتخاب و سازماندهی محتوای آموزشی
- ❖ انتخاب روش‌های ارائه مناسب
- ❖ آماده کردن ابزار و وسایل کمک آموزشی

مقدمه:

- ❖ ایجاد ارتباط با دانش‌آموزان
- ❖ جلب توجه و انگیزش دانش‌آموزان
- ❖ بیان اهداف و انتظارات از جلسه

ارائه محتوا:

- ❖ ارائه مطالب به‌صورت شفاف، واضح و قابل فهم
- ❖ استفاده از مثال‌ها، داستان‌ها و تصاویر برای تفهیم بهتر مطالب
- ❖ ایجاد تنوع در ارائه برای حفظ توجه دانش‌آموزان

مزایای سخنرانی	معایب سخنرانی
سادگی و سهولت اجرا: این روش نیاز به تجهیزات و یا آموزش خاصی ندارد و به راحتی قابل اجرا است.	محوریت معلم: دانش‌آموزان نقشی اساسی در فرایند یادگیری دارند و فرصتی برای مشارکت فعال پیدا نمی‌کنند.
صرفه جویی در زمان: مدرس می‌تواند حجم زیادی از مطالب را در زمان نسبتاً کوتاهی ارائه دهد.	عدم توجه به تفاوت‌های فردی: این روش به تفاوت‌های یادگیری و سرعت یادگیری دانش‌آموزان توجهی ندارد.
کنترل بیشتر بر محتوای آموزشی: مدرس تمام و کمال بر محتوای آموزشی و نحوه ارائه آن کنترل دارد.	کاهش انگیزه و تمرکز: سخنرانی‌های طولانی و بدون تنوع می‌توانند باعث خستگی، افت انگیزه و کاهش تمرکز دانش‌آموزان شوند.
قابلیت ارائه به تعداد زیادی از دانش‌آموزان: این روش برای تدریس به گروه‌های پرجمعیت مناسب است.	محدودیت در یادگیری مهارتی: این روش برای آموزش مهارت‌هایی که نیاز به تمرین عملی دارند مناسب نیست.

نکاتی برای بهبود کیفیت سخنرانی:

- ۱) از تنوع در روش‌های ارائه استفاده کنید: از مثال‌ها، داستان‌ها، تصاویر، فیلم‌ها و سایر ابزارهای کمک آموزشی برای جذاب‌تر کردن ارائه خود استفاده کنید.
- ۲) با دانش‌آموزان تعامل داشته باشید: از دانش‌آموزان سؤال بپرسید، نظرات آن‌ها را جویا شوید و به آن‌ها فرصتی برای مشارکت در بحث بدهید.
- ۳) از فعالیت‌های یادگیری فعال استفاده کنید: از دانش‌آموزان بخواهید که در حین ارائه مطالب یادداشت‌برداری کنند، به سؤالات پاسخ دهند، با یکدیگر بحث کنند و یا فعالیت‌های عملی انجام دهند.
- ۴) سرعت ارائه خود را متناسب با سطح درک دانش‌آموزان تنظیم کنید: مطمئن شوید که دانش‌آموزان به تمام مطالب ارائه شده اشراف پیدا می‌کنند.
- ۵) از لحن و زبان مناسب استفاده کنید: با لحنی واضح، رسا و جذاب صحبت کنید و از زبانی استفاده کنید که برای دانش‌آموزان قابل فهم باشد.
- ۶) به وضعیت ظاهری خود توجه کنید: از طریق حالات چهره، حرکات بدن و تماس چشمی با دانش‌آموزان ارتباط برقرار کنید.